

Perspektive proizvodnje svinjskog mesa u Hrvatskoj

Kiralj, Toni

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of agriculture / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:746939>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-19**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Toni Kiralj

Stručni studij smjera Agrarno poduzetništvo

PERSPEKTIVE PROIZVODNJE SVINJSKOG MESA U HRVATSKOJ

Završni rad

Vinkovci, 2017.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA

POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Toni Kiralj

Stručni studij smjera Agrarno poduzetništvo

PERSPEKTIVE PROIZVODNJE SVINJSKOG MESA U HRVATSKOJ

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu završnog rada:

1. prof.dr.sc Vesna Gantner, mentor
2. prof.dr.sc Pero Mijić, član
3. doc.dr.sc Nikola Raguž, član

Vinkovci, 2017.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Poljoprivredni fakultet u Osijeku
Preddiplomski stručni studij Agrarno poduzetništvo

Završni rad

Toni Kiralj

Perspektive proizvodnje svinjskog mesa u Hrvatskoj

Sažetak:

Perspektiva proizvodnje svinjskog mesa i svinjogojstva u posljednje tri godine je sve bolja i u trenu je porasta. Razlog je povećana potražnja na svjetskom tržištu. Europska unija slovi za najvećeg izvoznika svinjskog mesa na svijetu. Cijena je korigirana određenim financijskim zakonima iako je blokada trgovine u Rusiju pritisnula cijene svinjskog mesa. Hrvatska također prati trendove rasta ali ne u željenoj mjeri. Proizvodnja svinjskog mesa u Hrvatskoj zadovoljava tak 40% potreba stanovništva RH. Cilj je u narednom periodu unaprijediti proizvodnju i brendirati autohtone pasmine i autohtone proizvode od svinjskog mesa tako da budu poznata u cijelom svijetu jer tržište daje takvu priliku. Također, proizvodnja u RH i zakonodavstvo vezano za proizvodnju trebali bi ići u smjeru zaštite obiteljskih gospodarstava. Naime, industrijska proizvodnja će ako se nastavi ovakvim tempom onemogućiti obiteljskim gospodarstvima opstanak na tržištu.

Ključne riječi: svinjsko meso, svinjogojstvo, cijena, potraživanje, Europska Unija, svjetsko tržište, Hrvatska.

23 stranice, 3 tablice, 14 slika, 26 literaturnih navoda

Završni rad je pohranjen u Knjižnici Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku i u digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek Final work Faculty of Agriculture in Osijek
Professional study Agricultural entrepreneurship

Perspective for the production of pig meat in Croatia

Summary:

The prospect of producing pigmeat and pigmeat in the last three years is getting better and in the moment it is growing. There as on is the increased demand on the world market. European Union is known as the largest exporter of porkmeat in the world. The price was corrected by certain financiall aws, although the trade blockade in Russia had pushed the price of pigmeat. Croatia also tracks growth trends, but not to the desired extent. Production of pork meatin Croatia meets 40% of the need softhe population of Croatia. The objective is to improve the production and marketing of in digenous breed sand autochthon ouspork products in the coming period sothat they are known all over the world because you are enjoying such a chance. Also, production in the Republic of Croatia and production related legislation should move in the

direction of protecting family farms. Namely, industrial production will, if continued at such a speed, prevent family farms from surviving on the market.

Key words: porkmeat, pigmeat, price, demand, European Union, worldmarket, Croatia

23 pages, 3 tables, 14 figures, 26 references

Final work is archived in Library of Faculty of Agriculture in Osijek and in digital repository of Faculty of Agriculture in Osijek

Sadržaj

1.	UVOD	1
2.	SVINJSKO MESO	2
3.	SVJETSKA PROIZVODNJA SVINJSKOG MESA	3
4.	PROIZVODNJA SVINJSKOG MESA U EUROPI	6
4.1	MESO U EUROPI.....	6
4.2	SVINJOGOJSTVO U EUROPI	8
5.	PROIZVODNJA SVINJSKOG MESA U HRVATSKOJ	14
5.1	POVIJEST SVINJOGOJSTVA U HRVATSKOJ	14
5.2	IZVJEŠĆE ZA 2010. GODINU	15
5.3	IZVJEŠĆE ZA 2011. GODINU	16
5.4	IZVJEŠĆE ZA 2012. GODINU	17
5.5	IZVJEŠĆE ZA 2013. GODINU	17
5.6	IZVJEŠĆE ZA 2014. GODINU	18
5.7	IZVJEŠĆE ZA 2015. GODINU	18
5.8	IZVJEŠĆE ZA 2016. GODINU	19
5.9	TRENDOVI U SVINJOGOJSTVU RH RAZDOBLJU OD 2010. DO 2016. GODINE.....	20
6	ZAKLJUČAK	22
7	POPIS LITERATURE	23

1. Uvod

Proizvodnja mesa i mesnih preradevina predstavlja jednu od najvažnijih grana poljoprivrede i prehrambene tehnologije. Naime, porastom broj stanovništva na planeti slijedi i porast potreba za mesom. Svinjsko meso je gotovo najraširenija vrsta mesa u svijetu, te se i podatci o uzgoju svinjskog mesa u svijetu, Europi i Hrvatskoj mogu uzeti kao bitni gospodarski pokazatelji koje je zahvalno proučavati i uspoređivati.

Predviđanja stručnjaka za poljoprivrednu ekonomiju predviđaju da će u razdoblju od 2015. do 2025. godine potrošnja mesa porasti za 15%. Velik dio tog porasta će se odraziti kroz proizvodnju svinjskog mesa. Prema predviđanjima stručnjaka radi se od oko 2% povećanja proizvodnje samo u Europi.

Kada se spominje Europa treba spomenuti da proizvodnja svinjskog mesa čini 50% godišnje proizvodnje mesa. Povećana proizvodnja svinjskog mesa u svijetu dovodi i do ekonomskih problema kao što su : utjecaj konkurencije, smanjenje cijene proizvoda, povećanje uvoza umjesto uvoza i propast domaćih malih gospodarstava. Ovaj problem ima veliki utjecaj i u Hrvatskoj kao jednoj od zemlje EU. Relativno usporena potrošnja svinjetine u Europi i povećana proizvodnja daju priliku za izvoz na svjetska tržišta s obzirom na potražnju i pristupačnu cijenu mesa.

Cilj ovoga rada je usporediti trendove proizvodnje svinjskog mesa u svijetu, Europi i Hrvatskoj sa naglaskom na Europsku i Hrvatsku proizvodnju i njene prednosti i nedostatke.

2. Svinjsko meso

Svinjsko meso je meso proizvedeno od svinje. Postoje termini svinjetina i prasetina. Svinjetina predstavlja svježe svinjsko meso dok prasetina predstavlja meso mladih svinja. Kada se govori o mesu koje predstavlja sirovinu koja se dobiva klanjem određene životinje koja je uzgajana upravo za tu svrhu treba se definirati što je to meso. Meso stoke za klanje, preradi i divljači je skeletno mišićje dobiveno klanjem stoke i preradi, te klanjem i odstrelom divljači s uraslim masnim i vezivnim tkivom, kostima i hrskavicama, krvnim i limfnim žilama i živcima (NN. 131/2012 Pravilnik o mesnim proizvodima, članak 3).

Udomaćivanje svinja započelo je prije 8 do 10 tisuća godina u područjima Istočne Azije, Zapadne Europe i Mediterana te je prilikom tog procesa došlo je do značajnih promjena u morfologiji tijela svinja. Postupnim procesom domestikacije dobivene su pasmine, koje 70% svoje mišićne mase pohranjuju u stražnjem dijelu svoga tijela, koji je u današnjoj proizvodnji ekonomski najznačajniji. Pasmine su skupine životinja iste vrste koje se zbog zajedničkoga podrijetla i prilagođavanja jednoličnim životnim uvjetima međusobno podudaraju u karakterističnim i bitnim pasminskim i morfološkim obilježjima (boja, oblik tijela itd.) te nasljednim fiziološkim svojstvima.

Svinje potječu od dva izvorna oblika: *sus vitatus* ili azijska divlja svinja i *sus scrofa ferus* ili europska divlja svinja od koje potječu sve današnje primitivne europske pasmine. Pasmine svinja se dijele prema različitim karakteristikama i svojstvima, ali najčešće su podjele prema proizvodnom tipu i stupnju oplemenjivanja

(<https://www.agroklub.com/baza-stocarstva/svinjogojstvo/>).

Prema proizvodnom tipu dijele se na:

- Masni tip: mangulica, bagun, turopoljska svinja.
- Mesno - masni tip: crna slavonska svinja (fajferica), berkshire, cornwale, tamwort.
- Mesni tip: veliki jorkshire, njemačka plemenita svinja, landras (danski, švedski i nizozemski, belgijski), pietren, hampshire, durock.

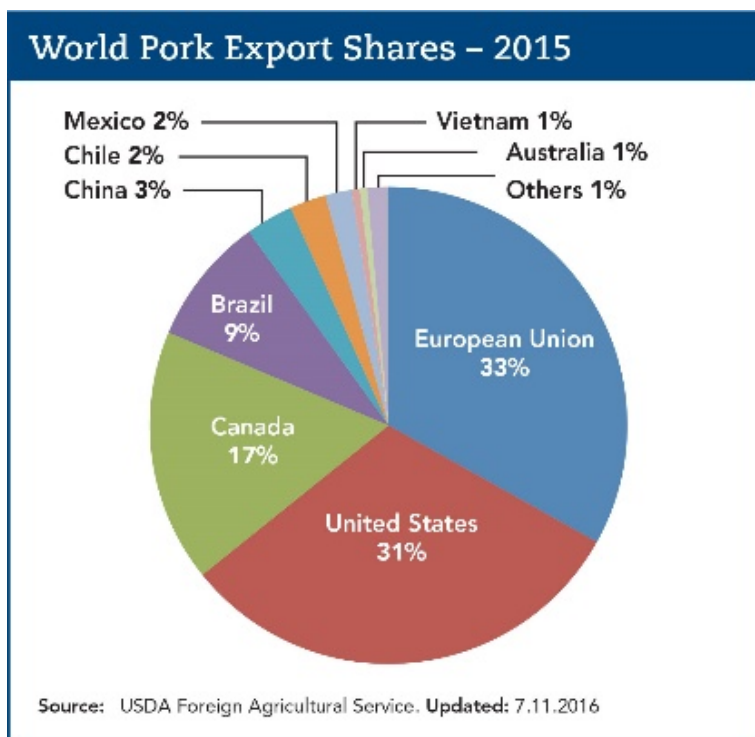
(<https://www.agroklub.com/baza-stocarstva/svinjogojstvo/>)

3. Svjetska proizvodnja svinjskog mesa

Zbog povećanja svjetske potražnje za mesom općenito naravno da raste i potražnja za svinjskim mesom kao jedne od najraširenijih vrsta mesa. Naime, porast broja uzgoja svinja ne širi se jednoliko po cijelom svijetu. U Aziji je taj porast brži dok je u Europi i Americi sporiji i stabilniji. U Africi se događa ubrza porast uzgoja svinja a uzrok tome je povećano usvajanje uzgoja svinje na kontinentu gdje se „stoka“ tradicionalno smatra preživačima. Komercijalna proizvodnja svinjetine znatno se povećala posljednjih desetljeća. Veliki proizvodni sustavi postigli su visoku razinu ujednačenosti jer se temelje na istom genetskom materijalu (<http://www.fao.org/ag/againfo/themes/en/pigs/production.html>).

U razvijenom svijetu vrlo malo tradicionalnih oblika uzgoja svinja može uopće opstati. Većinom su to uzgoji koji su nastali zajedno s novim tržišnim nišama kao što su organski uzgoj svinja i koji nam pokazuju da je nešto takvo izvedivo. Većinom je to mješovita poljoprivredna proizvodnja povezana sa lokalnim tržištima. Ipak, kada se pogledaju zemlje u razvoju, polovica trenutne populacije ostaje u tradicionalnim proizvodnim sustavima s ne toliko uvjeta za životinje što dovodi do većeg ostvarenja kapitala u odnosu na ulaganje. U takvim slučajevima ljudima uzgoj svinja donosi i više od mesa. Osigurava im i financijsku stabilnost i prehranu (<http://www.fao.org/ag/againfo/themes/en/pigs/production.html>).

Sveukupno gledano, vrijednost izvoza svinjskog mesa smanjila se za prosječno -9,9% za sve zemlje izvoznice od 2012. godine kada su izvezene mesne prerađevine u vrijednosti 30,3 milijarde dolara. U razdoblju od 2015. – 2016- događa se porast izvoza tako da je u ovom razdoblju izvoz svinjskog mesa porastao za 18,2%. S kontinentalne perspektive, 17,8 milijardi dolara ili 65,1% svih izvoza svinjskog mesa potječe iz Europe. Na drugom su mjestu bili sjevernoamerički izvoznici na 25,8%. Latinska Amerika (bez Meksika) i Karibi su činila 6,3% ukupnih pošiljki svinja, a Azija 2,4% (World`s Top Exports, Daniel Workman, „PorkexportsbyCountry,, 2017.) (Slika 1.)

Slika 1. Udio pojedinih država u ukupnom izvozu svinjskog mesa.

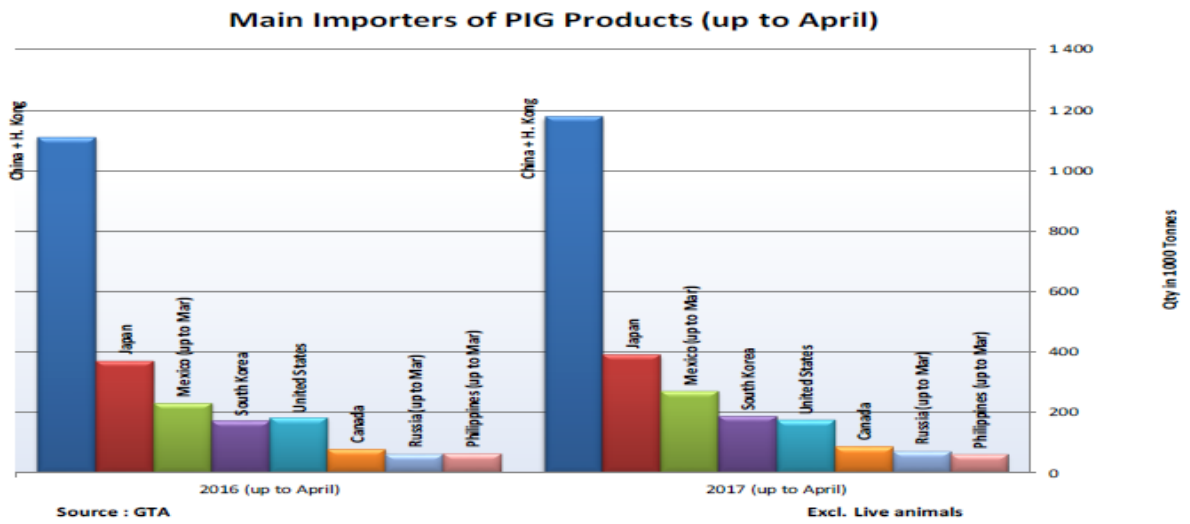
(http://www.pork.org/wp-content/uploads/2015/12/world_pork_export_shares_2015.jpg)

Prema podacima iz 2016. najveći izvoznici svinjskog mesa su zemlje Europske unije zajedno sa zemljama američkog kontinenta. 10 najvećih izvoznika svinjetine prikazan je u Tablici 1.

Redni broj	Zemlja	Vrijednost u USD	Udio u ukupnom izvozu (%)
1	Njemačka	4,3 billion	15,9
2	USA	4,2 billion	15,5
3	Španjolska	3,6 billion	13,0
4	Danska	2,6 billion	9,60
5	Kanada	2,4 billion	8,70
6	Nizozemska	1,8 billion	6,50
7	Brazil	1,3 billion	4,90
8	Belgija	1,2 billion	4,80
9	Francuska	878,6 million	3,20
10	Poljska	837 million	3,10

Tablica 1. 10 najvećih izvoznika svinjetine u 2016. godini (World's Top Exports, Daniel Workman, „PorkexportsbyCountry,, 2017.)

Analiza uvoza svinjskog mesa u posljednjih nekoliko godina obilježava izraziti porast uvoza od strane azijskih i euroazijskih zemalja (Kina, Japan, Južna Koreja, Rusija). Glavni uvoznici svinjskog mesa u 2016. i 2017. godini (zaključno sa 4. mjesecom) prikazani su na slici 2.

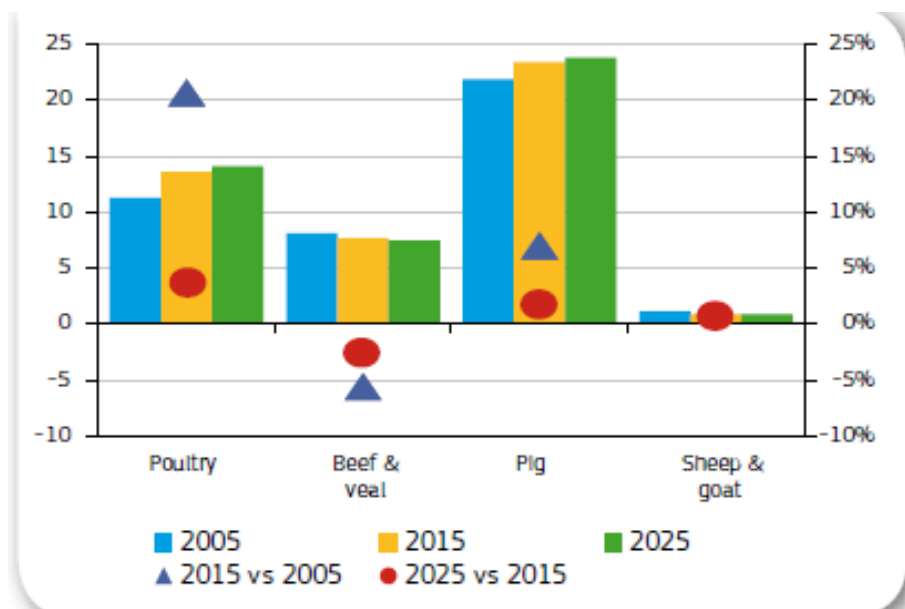
Slika 2. Glavni uvoznici svinjskog mesa (EC, 2017).

4. Proizvodnja svinjskog mesa u Europi

4.1 Meso u Europi

Rast svjetske potrošnje mesa dovodi do promjena proizvodnje mesa u Europi. S obzirom da potrošnja svinjetine u Europi ne prati povećanje proizvodnje, Europa će moći više izvoziti i suočavati se sa izazovima svjetskog tržišta. Literatura koja je korištena za analizu Europskog svinjogojstva bazirana je na procjenama perspektive svinjogojstva u Europi u razdoblju od 2015 – 2025.g. U prvom dijelu ovoga razdoblja očekuje se pad cijene svinjskog mesa uslijed povećane proizvodnje, no u drugom dijelu razdoblja očekuje se oporavak cijene uslijed povećane potražnje (EC, 2015.).

Kada se promatra i uspoređuje proizvodnja svinjskog mesa u Europi može se uočiti rast u razdoblju od 2005 – 2015.g. Isto tako predviđa se nastavak rasta proizvodnje u razdoblju do 2025.g. Prema podacima se također može uočiti da proizvodnja svinjskog mesa u čini 50% Europske proizvodnje mesa. Svi ti podatci i doprinose činjenici da je Europa najveći izvoznik svinjskog mesa u svijetu (slika. 3).

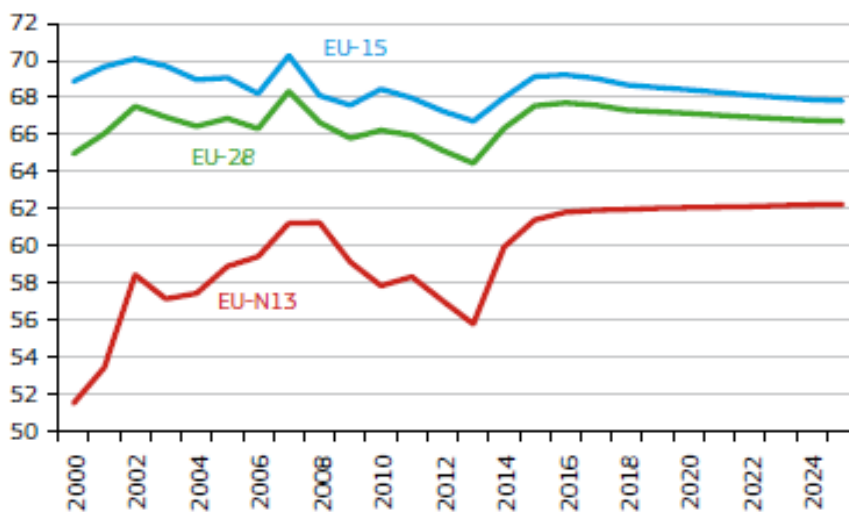

Slika 3. Proizvodnja mesa u Europi u razdoblju od 2005 – 2015.g i predviđanja za razdoblje od 2015 - 2025.g (EC, 2015).

Porastu potražnje u određenoj mjeri doprinose i zemlje u razvoju. U razdoblju od 2015. - 2025.g očekuje se porast potrošnje mesa u svijetu za 1,4 %. Ovaj podatak pokazuje sporiji rast nego u prošlom desetljeću. Ipak, kada se pretvori u brojke taj rast čini oko 358 miliona tona mesa što otprilike odgovara godišnjoj proizvodnji mesa u Europi (EC, 2015.). 2015.g). Važna rastuća tržišta nalaze se u Aziji, subsaharskoj Africi, Srednjem Istoku, Južnoj Koreji i Rusiji. S obzirom na potrošnju mesa u Europi važno je reći da novije članice Europske Unije u razdoblju od 2014.g pa do sada sustižu starije članice Europske Unije. U razdoblju od 2008. – 2013.g to nije bio slučaj zbog utjecaja financijske krize, povećanja cijena mesa i manjoj dostupnosti. To se osobito odnosilo na južne zemlje Europske Unije (Slika 4.). Također, u narednim godinama očekuje se smanjenje potrošnje mesa u Europskim zemljama zbog svijesti samih potrošača o onečišćenjima, zdravlju i zbog činjenice da je sve više starog stanovništva koje jede manje mesa. Na sljedećoj slici oznake na krivuljama imaju sljedeće značenje:

- EU - 15 : članice Europske unije prije 2004.g.
- EU - N13 : članice Europske unije priključene 2004.g ili kasnije.
- EU - 28 : sve trenutne članice Europske unije.

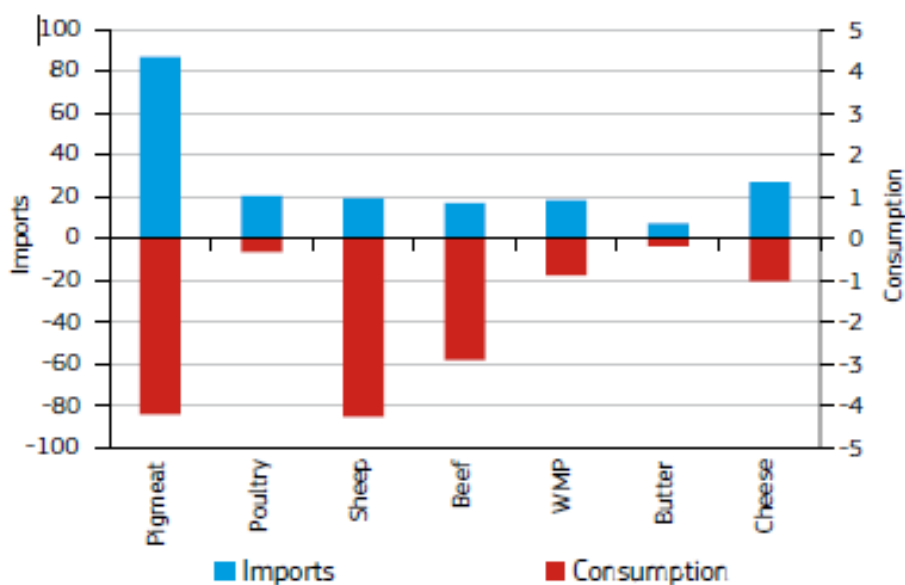
Na osi apscise nalaze se godine, a na osi ordinati kilogrami po stanovniku.

Slika 4. Ukupna potrošnja mesa mladih članica EU i starijih članica EU i predviđanja potrošnje (EC, 2015.)

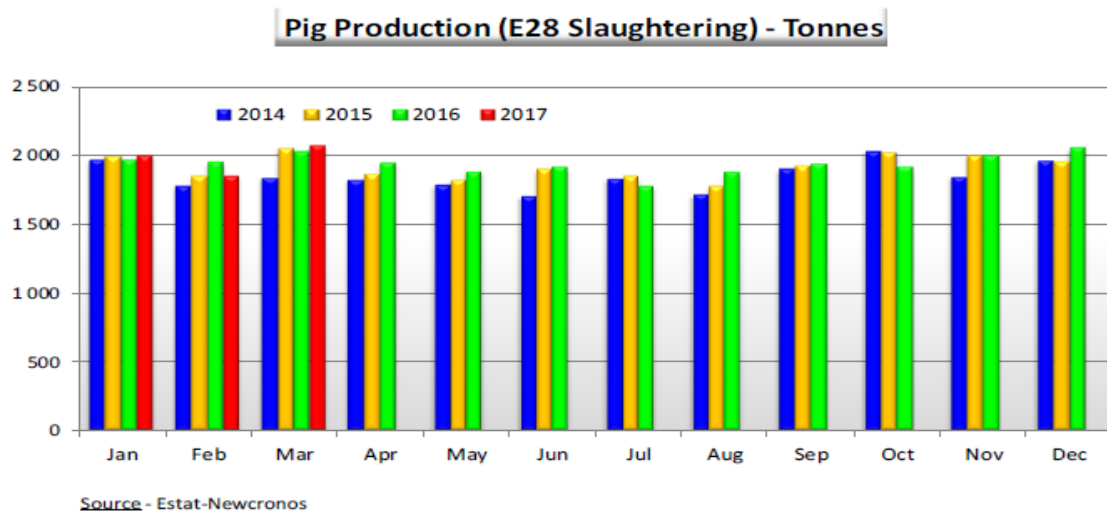
4.2 Svinjogojstvo u Europi

U razdoblju od 2011 – 2012.g proizvodnja svinjskog mesa je pala zbog promjena zakonskih akata o dobrobiti te se cijela industrija morala prvo prilagoditi novim zakonima i pravilnicima. Taj se trend počeo popravljati 2014.g uslijed investicija i povećane potražnje. Nadalje će proizvodnja biti pod kontroliranim porastom zbog ekoloških razloga. Ovakvo predviđanje uz činjenicu da građani europskih zemalja sve manje troše svinjsko meso i uz spoznaju da svjetska potražnja za svinjetinom raste daje za pravo reći da Europa ima svjetlu perspektivu što se tiče izvoza svinjskog mesa. Relativno niska cijena svinjskog mesa također je jedan od faktora koji su utjecali na porast proizvodnje unatoč tome što je Rusija jedan period zabranila uvoz i tako stvorila pritisak na cijene. U 2015.g. se i dalje bilježi porast klanja započet 2014. g. Ipak, primjećuju se određene oscilacije i zakretanje trenda uslijed novih zakona o dobrobiti životinja i utjecaja na okoliš. Ti se zakreti vide u smanjenju reproduktivnog stada. Usprkos tome, proizvodnja se očekuje da će polako rasti i u EU - 15 i EU - N13 za 400 000 tona kroz narednih 10 godina. Veći dio rasta izvoza svinjskog mesa iz Europske unije rezultat je povećane potražnje Kine. U razdoblju od 2015 – 2025. g. predviđa se da će potražnja u Kini porasti za 650 000 t (slika 6.) (EC, 2015.) Na sljedećoj slici možemo vidjeti odnos potrošnje (crvena boja) i uvoza (plava boja) mesa i drugih prehrambenih proizvoda u Kini sa naglaskom na svinjetinu (pig meat), ali i predviđanja za razdoblje do 2025.g. Na osi apscisi su vrste mesa dok su na ordinatama sa lijeve i desne strane postotci povećanja uvoza i potrošnje.

Slika 5. Odnos uvoza i potrošnje mesa i drugih prehrambenih proizvoda u Kini (EC, 2015.)

Europske države su nakon zabrane uvoza u Rusiju našle nove ciljeve i nova tržišta kao što su Japan, Filipini, Južna Koreja i zemlje Balkana. Ako se uzme primjer Filipina kao tržište od oko 100 milijuna potrošača u 2014. godini se udvostručio uvoz iz Europske Unije i iznosio je 122 000 *t* očekuje se stabilizacija ovakvog trenda (EC, 2015.). Treba spomenuti i Europskog glavnog konkurenta a to je SAD. Nakon pada proizvodnje i izvoza zbog virusne bolesti (PEDv) koji je doveo do epidemija proljeva kod svinja u 2013.g, očekuje se oporavak i rast izvoza. Oporavku pogoduje i dobar odnos dolara i eura, no bitno je napomenuti da, unatoč oporavku izvoza svinjskog mesa u SAD-u, Europski izvoz očekuje nastavak stabilnog trenda (Slika 6.).

Slika 6. Proizvodnja svinjskog mesa i klanje svinja u periodu od 2014. - 2017.g. (EC, 2017).

Slika 6. prikazuje proizvodnju i klanje svinja u Europskoj Uniji u razdoblju od 2014. - 2015.g. Na osi apscisi nalaze se mjeseci a na ordinati se nalaze količine mesa u tonama. Svaka godina označena je drugačijom bojom: 2014. (plava), 2015. (žuta), 2016. (zelena), 2017. (crvena). 2017. godina je tekuća godina i zato nije uvrštena u mjesecima koji tek dolaze.

Uzimajući u obzir sve ove pokazatelje stručnjaci predviđaju da će do 2025.g izvoz porast za oko 27% što iznosi nekih 550 000 *t* (EC, 2015.).

Kada se govori o cijenama svinjskog mesa onda se može reći da su nakon relativno niskih cijena svinjskog mesa tijekom 2013. i 2014.godine zadnje tri godine taj trend popravio i

uspio regulirati. Naravno, kontrola cijene je rezultat kontrole porasta proizvodnje na tržištu.

Također, treba spomenuti da se cijena razlikuje ovisno o kvaliteti mesa. Kvaliteta svinjskog mesa podijeljena je u klase. Klase se dijele s obzirom na udio mišićnog tkiva iz mišića trupa u %. Postoji 6 klasa i određuju se slovima: S, E, U, R, O, P. Određene klase i njihovi udjeli mišićnog tkiva prikazani su u narednoj tablici. (Tablica 2.)

Klasa mesa	Udio mišićnog tkiva iz mišića trupa
S	60% i više
E	55% - 60%
U	50% - 55%
R	45% - 50%
O	40% - 50%
P	Manje od 40%

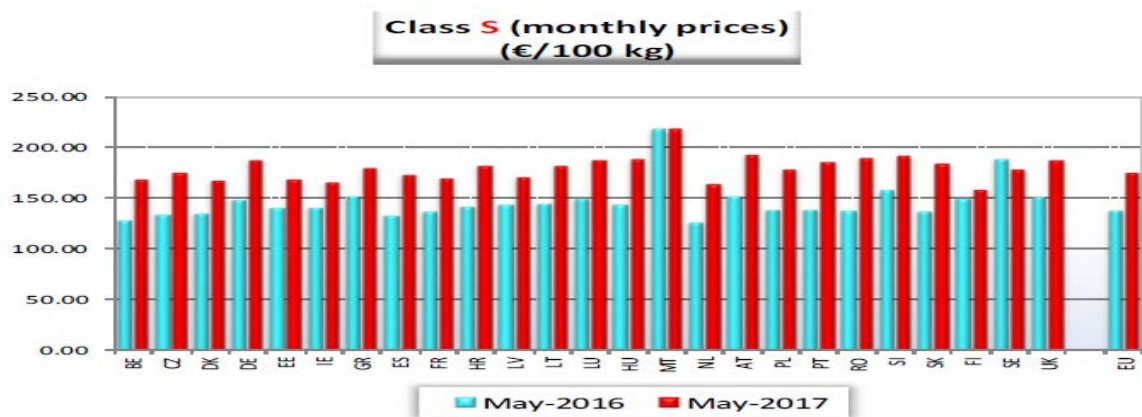
Tablica 2. Klasiranje svinjskog mesa s obzirom na udjel mišićnog tkiva iz trupa (NN 119/1999, Pravilnik o utvrđivanju kategorija i klasa svinjskih trupova i polovica.)

Dakle, kroz nadolazeće vrijeme nas prati trend rasta cijene kao rezultat regulacije na tržištu što stvara pogodnu situaciju za Europsku Uniju kao najveću izvoznicu svinjskog mesa na svijetu. Navedeno je vidljivo na slici 7. koja nam daje analizu cijena S i E klase svinjskog mesa u eurima po 1000 kg trupa, i analizu cijene svinja po grlu u periodu tjedan prije 22. lipnja 2017.g., mjesec dana prije 22. lipnja 2017.g. i godinu prije 22. lipnja 2017.g.

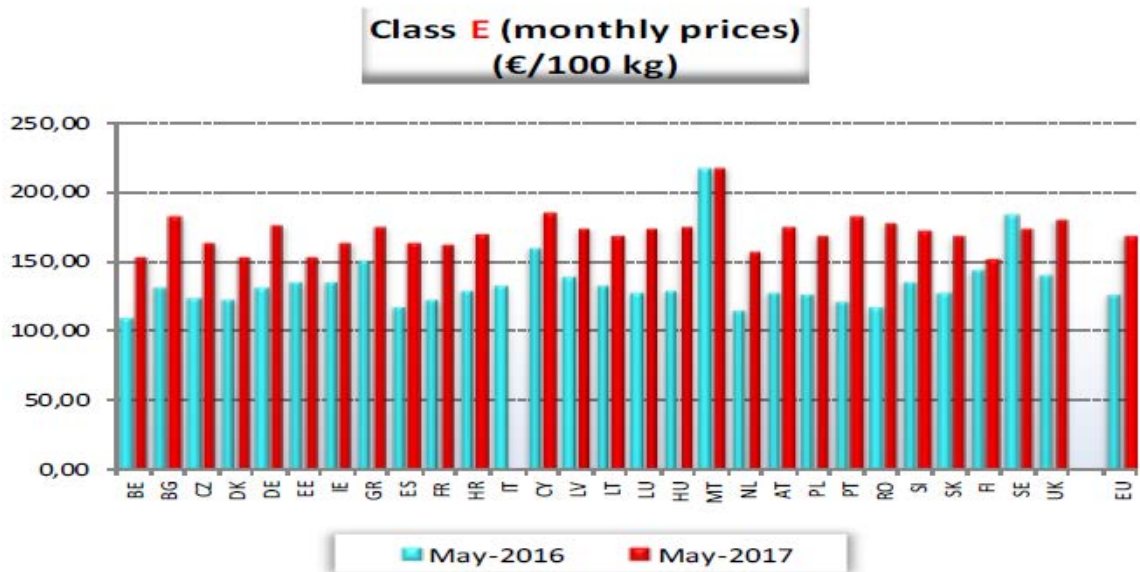

Slika 7. Prikaz rasta cijena svinjskog mesa u periodu tjedan dana prije, mjesec dana prije i godinu dana prije 22. lipnja 2017.g. (EC, 2017).

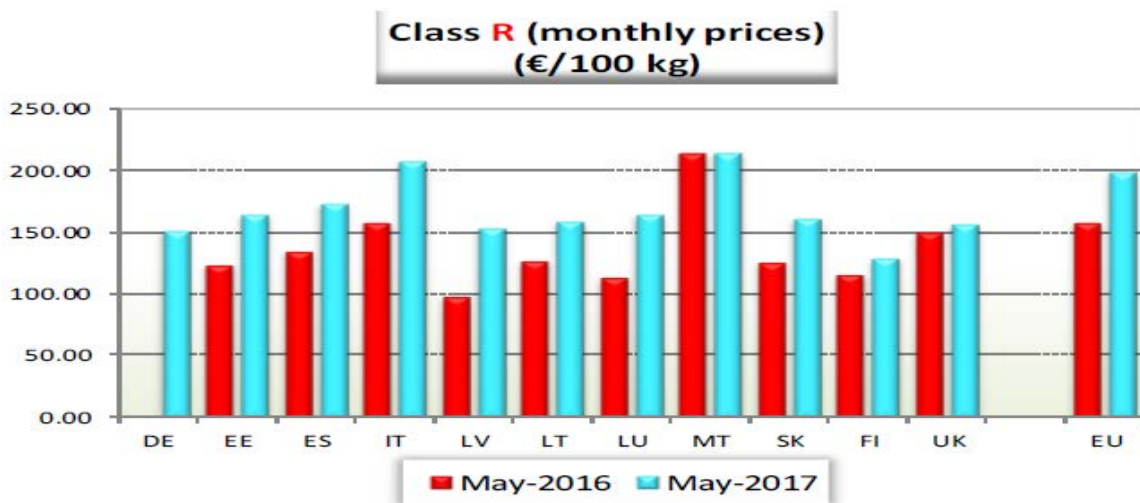
Mjesečne cijene svinjskog mesa po klasama (S, E, R) u Europskoj uniji za razdoblje svibanj 2016. i svibanj 2017. godinu prikazane su na slikama u nastavku. Na osi apscisi su istaknute zemlje Europske unije a na osi ordinati cijena u Eur po 100 kg mesa. Crvena boja označava 2017. godinu a plava 2016. godinu. Može se iščitati značajan porast cijene po svim kategorijama trupa (slike 8, 9, 10).

Slika 8. Cijena svinjskog mesa u EU, klasa S (EC, 2017).

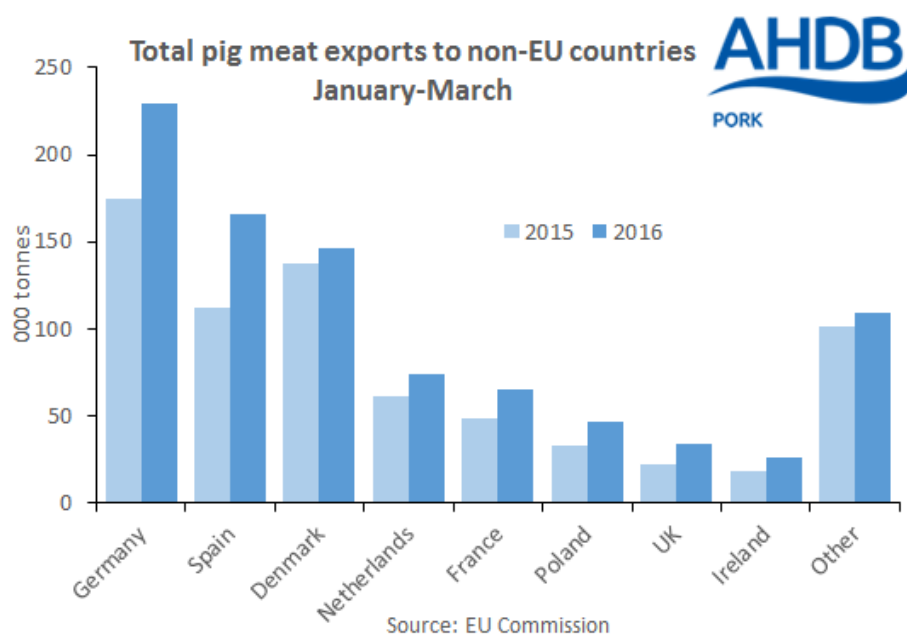
Slika 9. Cijena svinjskog mesa u EU, klasa E (EC, 2017).

Slika 10. Cijena svinjskog mesa u EU, klasa R (EC, 2017).

Isto tako treba napomenuti da u spomenutom razdoblju od 2015. - 2025.g. potrošnja svinjskog mesa neće padati u svim zemljama Europske Unije. Naime, potražnja će padati u zemljama EU -15, no u zemljama EU - N13 potražnja će rasti i to većinom zbog velike potražnje Poljske i Rumunjske (EC, 2015).

Izvoz iz Europske Unije možemo predočiti pregledom izvoza zemalja članica sa najvećim udjelom u ukupnom izvozu. Tako se u narednoj slici 11. može uočiti da se predviđa rast izvoza za sve spomenute zemlje (Poljska, Španjolska Njemačka, Danska, Nizozemska).

Slika 11. Izvoz svinjskog mesa u glavnim državama članicama EU za razdoblje 2015 – 2016.g. (<http://pork.ahdb.org.uk/media/271637/4-eu-trade.png>)

S obzirom na sve prikazane podatke i relativno dobra predviđanja za izvoz svinjskog mesa Europske unije može se uvidjeti da se u svim tim postotcima negdje nalazi i prilika Republike Hrvatske kao članice europske unije za izvoz i konkurentnost.

Slika 12. Švedski landras, jedna od najčešćih pasmina svinje koja se uzgaja u Europi (<https://farmiars.blob.core.windows.net/blogimages/Svinjarstvo/Shvedski-Landras/svinja-svedski-landras.jpg>)

5. Proizvodnja svinjskog mesa u Hrvatskoj

5.1 Povijest svinjogojstva u Hrvatskoj

Kroz povijest u Hrvatskoj su se svinje hranile bez posebnih dodataka prehrani. Uglavnom su se svinje hranile plodovima hrasta, bukve i kestena. Nakon sezonskog proljetnog prasenja, ostavljalo se s krmačom 2-3 praseta koja su se othranjivala bez dodataka hrane. Ovakav način uzgoja se u Hrvatskoj zadržavao sve do drugog svjetskog rata. Se do druge polovice 19.st na području Hrvatske svinje su imale samo proljetno prasenje i uzgojilo bi se samo nekoliko prasadi godišnje po krmači. Od druge polovice 19. st krmače se prase dva puta godišnje, početkom veljače i u kolovozu. U to doba paralelno se razvijao tropoljni plodored te su se ostvarivale zalihe kukuruza i graška. Tako su kukuruz i grašak korišteni za prehranu svinja a prosjek po obiteljskom uzgoju se popeo na 20 krmača i tov njihova pomlatka. U 20.st polako počinju ulaganja kapitala u svinjogojstvo i opremu. Uz nabavu industrijske hrane i posebnih vrsta krmača od selekcijskih kompanija prosjek po obiteljskom uzgoju popeo se na 300 krmača i tov njihova pomlatka. Optjecaj kapitala jako se ubrzao. Tovljenici se isporučuju već s 5 mjeseci starosti, a kupljena hrana nije opterećena kamatama duže od 4 mjeseca. Prestrukturiranje u svinjogojstvu odvijalo se jako brzo pa su ga manje razvijene zemlje, među kojima je i Hrvatska, teško slijedile, i postale su uvoznicama svinja i svinjskoga mesa po nižim cijenama nego što ga je moguće proizvesti u tehnološki i organizacijski zaostalijem vlastitom svinjogojstvu (<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=59089>). Hrvatska trenutno proizvodi do 40% svojih potreba ostalo je primorana uvoziti.

Svinjogojstvo predstavlja najvažniji izvor mesa za opskrbu na domaće tržištu. Također, svinjogojstvo ima veliku ulogu u oplemenjivanju ratarskih proizvoda, ali i pomaže razvoju drugih gospodarstava kao što su : prerada mesa, proizvodnja stočne hrane, građevinarstvo, proizvodnja opreme. Naravno da ovi podatci doprinose činjenici da svinjogojstvo ima perspektivu zapošljavanja ljudi i zadržavanja ljudi u ruralnim krajevima. Biološka važnost svinjogojstva proizlazi iz mogućnosti vrlo dobrog iskorištavanja žitarica, uljarica, ali i nekih nusproizvoda koji nastaju u prehrambenoj industriji, što svinjama daje prednost pred ostalim vrstama domaćih životinja. Konzumacija svinjskog mesa u Hrvatskoj i u okruženju raste po glavi stanovnika te prednjači ispred svih drugih vrsta

[\(http://www.hpa.hr/sektori/sektor-za-razvoj-stocarske-proizvodnje/odjel-za-svinjogojstvo/\)](http://www.hpa.hr/sektori/sektor-za-razvoj-stocarske-proizvodnje/odjel-za-svinjogojstvo/).

Proizvodnja svinjskog mesa u Republici Hrvatskoj prikazat će se uz pomoć godišnjih izvješća za svinjogojstvo koja su izdana od strane Hrvatske poljoprivredne agencije. U ovom radu aspekt svinjogojstva u Hrvatskoj biti će analizirano na temelju izvješća za razdoblje od 2010. – 2016 godine

5.2 Izvješće za 2010. godinu

Ovo izvješće prikazuje podatke o ukupnom broju životinja i pasminama, odnosno linijama za 2010.g. Evidentirano je 26673 uzgojno valjane krmače, što je 355 krmača više nego u odnosu na 2009.g. Što se tiče obiteljskog gospodarstva, evidentirano je 3605 uzgojno valjanih krmača. U usporedbi sa 2009.g. hrvatsko obiteljsko gospodarstvo bilježi 105 valjanih krmača manje. Ovaj nam podatak govori o situaciji koja nije toliko pogodna za obiteljske gospodarstvenike jer je konkurencija velikih industrija prejaka i ne omogućuje im poslovanje u onom punom mogućem kapacitetu. Kada se sagleda pasminski sastav krmača najviše je zastupljena krmača hibridnih programa PIC-a sa zastupljenošću od 34,39% i Topogis sa zastupljenošću od 29.9%. U ukupnom broju krmača za hrvatski uzgojni program zastupljen je sa 32,49%. Izvorne pasmine zastupljene su sa 3,69% (HPA, 2011). Uvezeno je 646 rasplodnih svinja, a u Hrvatskoj je registriran promet od 1026 uzgojno valjanih svinja koje je evidentirala sama agencija za poljoprivredu. U promet valjanih uzgojno valjanih svinja rođenih u RH sudjelovala su uzgojna društva Belje d.d. sa 7602 nazimice PIC hibrida i Žito d.o.o. sa 65 nazimica Topigs hibrida (HPA, 2011). Prema podacima Odsjeka za kontrolu ocjenjivanja na liniji klanja (KOLK), u odnosu na 2009. godinu, smanjena je prosječna mesnatost tovljenika T1 kategorije za 0,22 postotna poena te je u 2010. godini iznosila 58,47%. Ovaj podatak odnosi se na 900399 tovljenika T1 kategorije isporučenih na liniju klanja u 2010. godini. Tijekom 2010. godine ukupno je testirano 278 nerastića i 2035 nazimica. Broj testiranih životinja i dalje ima negativan trend, što je posljedica smanjenja broja krmača čistih pasmina i prelaska velikih svinjogojstkih sustava na hibridne programe. T1 označava oznaku za utovljene svinje, klaonički obrađene trupovi i polovice obaju spolova s težinom toplog trupa 30,1 - 49,9 k. Do 31. prosinca 2010. u funkciju je stavljeno 24 tovilišta, završeno je 5 farmi sa zaokruženim ciklusom proizvodnje te jedna nukleus farma (HPA, 2011).

5.3 Izvješće za 2011. godinu

U 2011. godini evidentirano je 26586 uzgojno valjanih krmača što je 87 krmača manje nego prethodne godine. Na obiteljskim gospodarstvima zabilježeno je 2561 uzgojnih krmača dakle 1044 manje nego u 2010. godini. Dakle u 2011.g bilježi se pad i u industrijskoj proizvodnji ali i u obiteljskom gospodarstvu. Prema pasminskoj strukturi ukupnog broja uzgojno valjanih krmača, prevladavaju krmače hibridnih programa PIC sa zastupljenošću od 47,40%, Topigs sa zastupljenošću od 25,95%. Ukupnom broju krmača hrvatski uzgojni program zastupljen je sa 22,53%. Izvorne pasmine zastupljene su sa 3,87% (HPA, 2012). Prema podacima Odsjeka za kontrolu ocjenjivanja na liniji klanja (KOLK) prosječna mesnatost svinja zabilježena na liniji klanja iznosila je 58,40%. U prošloj godini na liniji klanja klasirano je 925699 trupova svinja T-1 kategorije. U odnosu na 2010. godinu prosječna mesnatost tovljenika T1 kategorije pala je za 0,07 postotnih poena (HPA, 2012). Kao što vidimo mesnatost za T-1 i dalje pada. Broj testiranih nerastića praktično je ostao na razini 2010, a broj testiranih nezimica smanjio se za 870 grla. Zaključno sa 31. prosincem 2011. godine kroz Operativni program razvitka svinjogojske proizvodnje u RH završeno je i stavljeno u funkciju 40 farmi i to prema modelu proizvodnje(HPA, 2012):

- 27 točilišta
- 8 farmi sa zaokruženim ciklusom proizvodnje
- 3 farme za proizvodnju prasadi
- 2 nukleus farme

5.4 Izvješće za 2012. godinu

U 2012. godini evidentirano je 26663 uzgojno valjane krmače što je za 77 krmača više nego u prethodnoj godini. Što se tiče obiteljskih gospodarstava zabilježeno je 2234 uzgojno valjane krmače što je za 327 krmača manje nego u prethodnoj godini. Dakle opet se može uočiti nesklad u odnosu industrijske proizvodnje i proizvodnje na malim obiteljskim gospodarstvima. Što se tiče pasminske strukture ukupnog roja uzgojno valjanih krmača, prevladavaju krmače hibridnih programa PIC sa zastupljenošću od 46,90% i Topigs sa zastupljenošću od 31,14% (HPA, 2013). U ukupnom broju uzgojnih krmača, hrvatski uzgojni program je zastupljen sa 17,94%, te su izvorne pasmine uzgojnih krmača poreasle za 4% (HPA, 2013). Uvezeno je 705 rasplodnih svinja evidentiran je promet 7358 uzgojno valjanih svinja. 2012.g. karakterizira povećanje mesnatosti za tovljenika T-1 kategorije za 0,13 postotnih poena. Kroz Operativni program razvitka svinjogojske proizvodnje do kraja prošle godine ukupno su izgrađene 63 svinjogojske farme koje su ostvarile pravo na povratka kapitalnih ulaganja.

5.5 Izvješće za 2013. godinu

Godišnje izvješće prikazuje podatke o ukupnom broju životinja prema kategorijama i pasminama, odnosno linijama. U 2013. godini evidentirano je 23600 uzgojno valjanih krmača. U odnosu na prethodnu godinu broj uzgojno valjanih krmača pao je za 3063 grla. Glavni razlog za pad broja krmača je zatvaranje dvije velike farme koje su u prethodnoj godini zajedno imale preko 2 500 krmača (HPA, 2014). Što se tiče obiteljskih gospodarstava registrirano je 1950 uzgojno valjanih krmača odnosno 284 krmače manje nego u prošloj godini. Prema pasminskoj strukturi prevladava krmače hibridnih programa PIC s 53,50% i Topigs sa 27,64%. Hrvatski uzgojni program zastupljen je sa 14,78%, a izvorne pasmine su bile zastupljene s udjelom od 4,08 % u ukupnom broju uzgojno valjanih krmača (HPA, 2014). U 2013. godini registriran je promet od 9.599 uzgojno valjanih svinja rođenih u Hrvatskoj. 2013.g. karakterizira povećanje mesnatosti za tovljenika T-1 kategorije za 0,18 postotnih poena.

Kao što se može vidjeti po podacima za broj uzgojno valjanih krmača u razdoblju od 2010 - 2013 svinjogojstvo u hrvatskoj relativno opada što prati i rezultate vezane za Europsku proizvodnju.

5.6 Izvješće za 2014. godinu

Kako se spominjalo u ranijoj analizi europske i svjetske proizvodnje mesa i svinjogojstva 2014. godina je godina oporavka i trenda porasta proizvodnje i potražnje za svinjskim mesom. Tako je, u 2014.g., evidentirano 23758 uzgojno valjanih krmača, što je 158 grla više nego prošle godine. Na obiteljskim gospodarstvima u 2014.g. evidentirano je 2,262 uzgojno valjane krmače, što je 312 grla više HPA, 2017). Prema pasminskoj kulturi i dalje prevladavaju krmače hibridnih programa PIC sa zastupljenošću od 54,37% i Topigs sa zastupljenošću od 26,19%. Program hrvatskog uzgojni program zastupljen je sa 14,45%, a izvorne pasmine zastupljene su sa 4,8% (HPA, 2015) Općeniti promet uzgojno valjanih svinja u 2014 godini dostiže brojku od 10322 svinja rođenih u Hrvatskoj. Karakteristično za 2014. godine je prestanak trenda rasta mesnatosti za tovljenike T-1, te je ona opala za 0,61%. U 2014. godini testirano je 203 nerastića i 379 nazimica i ocijenjeno je 102 mlada nerastića crne slavonske svinje (HPA, 2015) Nazimica je žensko grlo odabrano i othranjivano za rasplodnu upotrebu.

Dakle, nakon pada proizvodnje u 2008. godini uzrokovane financijskom krizom u 2014. se godini zaustavlja trend padanja i počinje blagi porast proizvodnje. Pod kontrolom proizvodnosti za 2014. godinu evidentirano je 402 nerasta i 23 758 krmače. Po pasminama, u industrijskoj proizvodnji najviše krmača su hibrida PIC, a u obiteljskim gospodarstvima su crne slavonske svinje. Po pasminama uzgojno valjanih nerastova u 2014. godini najzastupljeniji su križanci i hibridi za industrijsku proizvodnju i crne slavonska svinja za obiteljska gospodarstva. Zabilježen je i porast autohtonih vrsta svinja: Turopoljska pasmina i Crna slavonska svinja

5.7 Izvješće za 2015. godinu

U 2015. godini nastavlja se trend oporavka svinjogojstva kako u svijetu, Europi, tako i u Hrvatskoj evidentirane su 24 674 uzgojno valjane krmače, što je za 916 grla više nego u 2015. godini. Isto tako bilježi se i povećanje na obiteljskim gospodarstvima za 144 grla pretežito crne slavonske svinje. Pasminska struktura je ostala relativno ista što se tiče uzgojno valjanih krmača : hibrid PIC 54,19% i Topigs 29,08%. Hrvatski uzgojni program bilježi također porast zastupljenosti i sada je na 10,83%, a izvorne pasmine su na 5,89% (HPA, 2016). Povećan je i općeniti promet uzgojno valjanih svinja u Hrvatskoj na 11 948 uzgojno valjanih svinja rođenih u Hrvatskoj. 720 grla je prodano van granice (HPA, 2016). Nastavlja se i trend povećanja mesnatosti tovljenih svinja T-1 za 0,16% postotnih poena

što je uistinu dobar pokazatelj. Tijekom 2015. godine ukupno je testirano 216 nerastića i 525 nazimica, te su ocijenjena 102 mlada nerastića crne slavonske svinje.

Pod kontrolom proizvodnosti za 2015. godinu evidentirano je 443 nerasta i 24 674 krmače. Po pasminama, u industrijskoj proizvodnji najviše krmača su hibrida PIC, a u obiteljskim gospodarstvima su crne slavonske svinje. Po pasminama uzgojno valjanih nerastova u 2015. godini najzastupljeniji su križanci i hibridi za industrijsku proizvodnju i crne slavonska svinja za obiteljska gospodarstva. Zabilježen je i porast autohtonih vrsta svinja: Turopoljska pasmina i Crna slavonska svinja.

5.8 Izvješće za 2016. godinu

U 2016. trend porasta proizvodnje se nastavlja i prati promjene u Europi i u svijetu. Tako je, u 2016.g., evidentirano 25, 873 uzgojno valjanih krmača, što je 1 199 grla više nego prošle godine. Na obiteljskim gospodarstvima u 2016.g. evidentirano je 178 grla više (HPA, 2017). Prema pasminskoj kulturi i dalje prevladavaju krmače hibridnih programa PIC sa zastupljenošću od 51,97% i Topigs sa zastupljenošću od 32,57%. Program hrvatskog uzgojni program zastupljen je sa 8,70%, a izvorne pasmine zastupljene su sa 6,42% (HPA, 2017) Općeniti promet uzgojno valjanih svinja u 2016 godini dostiže brojku od 14 902 svinja rođenih u Hrvatskoj. Karakteristično za od čega je 2488 prodano van granica Hrvatske. 2016. godine je mesnatost za tovljenike T-1 opala za 0,12%. U 2016. godini testirano je 173 nerastića i 389 nazimica i ocijenjeno je 165 mlada nerastića crne slavonske svinje .

Pod kontrolom proizvodnosti za 2016. godinu evidentirano je 476 nerasta i 25 873 krmače. Po pasminama, u industrijskoj proizvodnji najviše krmača su hibrida PIC, a u obiteljskim gospodarstvima su crne slavonske svinje.

Po pasminama uzgojno valjanih nerastova u 2016. godini najzastupljeniji su križanci i hibridi za industrijsku proizvodnju i crne slavonska svinja za obiteljska gospodarstva. Zabilježen je i porast autohtonih vrsta svinja Crna slavonska svinja i pad autohtonih vrsta svinja: Turopoljska pasmina.

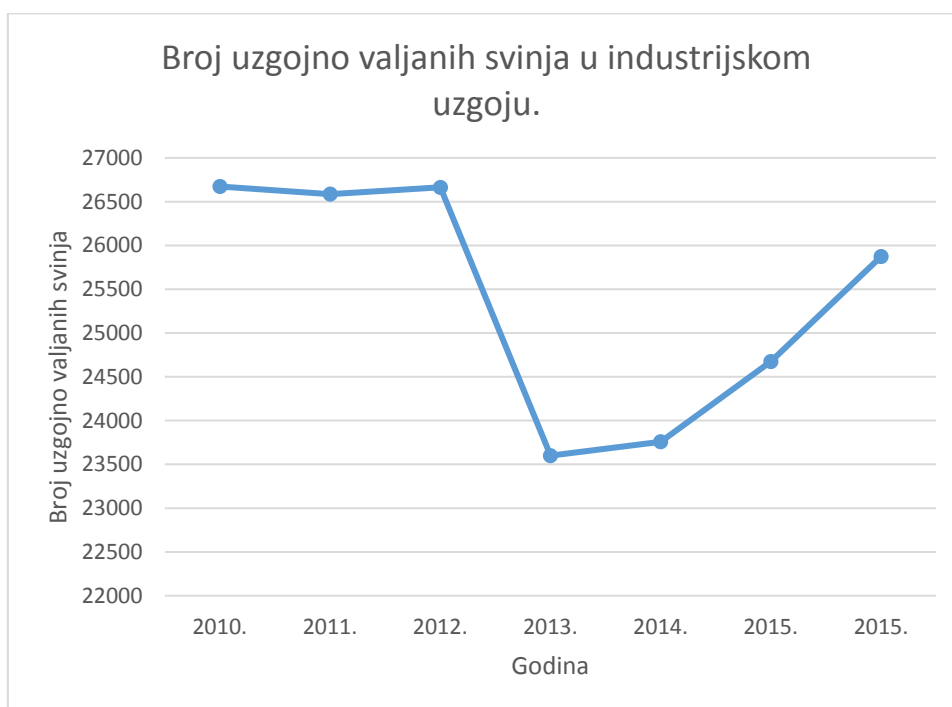
5.9 Trendovi u svinjogojstvu RH razdoblju od 2010. do 2016. godine

Na temelju podataka iz izvješća može se promatrati pad uzgoja u razdoblju od 2010. - 2013. godine. Taj pad se odnosio i na industrijski uzgoj ali i na uzgoja na obiteljskim gospodarstvima. Uzrok pada je financijska kriza koja je u navedenom razdoblju bila aktualna u svijetu, Europi pa naravno i u Hrvatskoj. U razdoblju od 2014. - 2016. godine nazire se trend oporavka uzgoja svinja u Hrvatskoj koji prati oporavak u Europi i u Svijetu. Potražnja za svinjskim mesom raste i taj oporavak bi morao biti još veći. Karakteristično je da je u Hrvatskoj u razdoblju od 2014. - 2016. godine porastao i uzgoj autohtonih pasmina svinja.

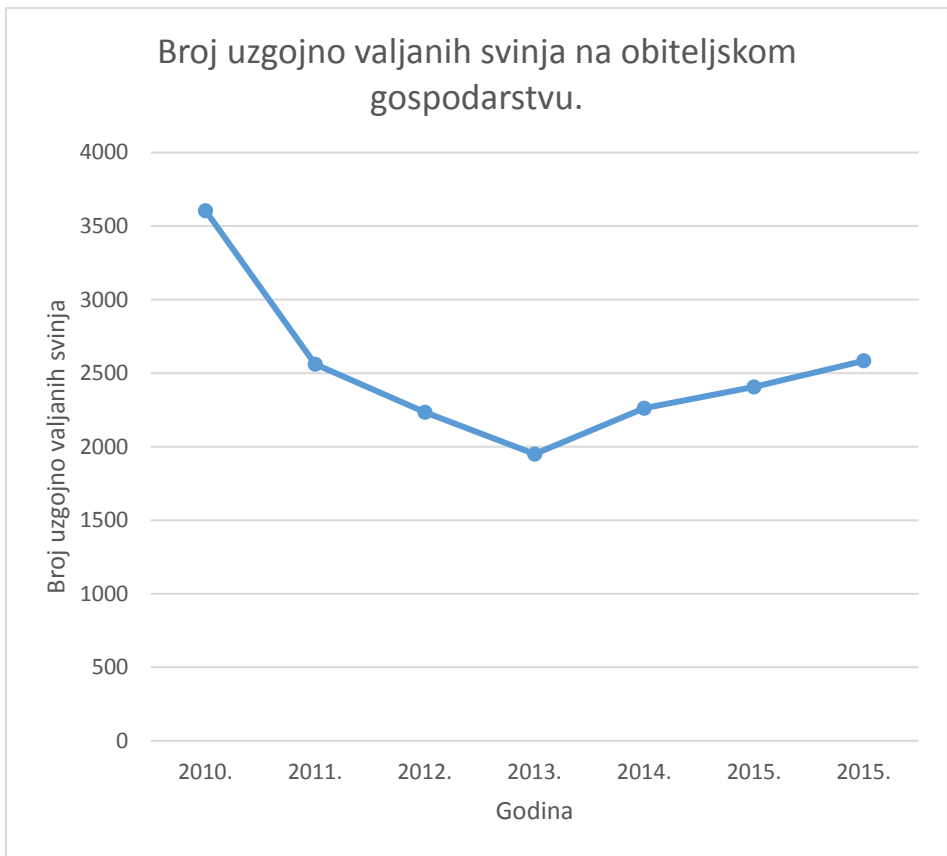
Na temelju podataka iz izvješća primjećuje se porast proizvodnje svinja. Taj trend prati porast proizvodnje u Europi i povećanje potražnje, no upitno je može li se ta potražnja još bolje iskorsititi. Kada se pogleda samo aspekt uzgojno valjanih krmača u razdoblju od 2014. - 2016.g. može se sa sigurnošću potvrditi da je proizvodna i financijska klima u svinjogojstvu sve bolja.

Godina	Broj uzgojno valjanih svinja u industriji.	Broj uzgojno valjanih svinja na obiteljskim gospodarstvima.
2010.	26673	3605
2011.	26586	2561
2012.	26663	2234
2013.	23600	1950
2014.	23758	2262
2015.	24674	2406
2016.	25873	2584

Tablica 3. Broj uzgojno valjanih svinja u razdoblju od 2010. - 2016. godine. (HPA, 2010 - 2016).

Slika 13. Broj uzgojno valjanih svinja u RH u razdoblju od 2010. - 2016. godine. (HPA, 2010 - 2016)

Slika 14. Broj uzgojno valjanih svinja u razdoblju od 2010. - 2016. godine. (HPA, 2010 - 2016.).

6. Zaključak

Svinjogojstvo je s razlogom prioritet kada je u pitanju proizvodnja mesa u Europi i Hrvatskoj. Velika potražnja u svijetu u zadnje 3 godine, polagano smanjenje konzumacije svinjskog mesa u Europi daje priliku svim europskim zemljama za izvoz svinjskog mesa u svijet, osobito u Azijske zemlje. Također, svaka zemlja bi trebala uzeti u obzir sve zakone vezane za dobrobit životinja prilikom samog uzgoja, ali i zakone vezane za ekološki aspekt jer postoji ozbiljan problem onečišćenja okoliša kojem povećana proizvodnja svinjskog mesa doprinosi. Isto tako trebaju se uzeti u obzir i svi financijski mehanizmi i struje tržišta kako bi se cijena proizvoda kontrolirala i održavala na prihvatljivoj razini. Republika Hrvatska može i mora iskoristiti trendove rasta u još većoj mjeri nego sada. Potrebno je ulagati u postrojenja u obrazovanje i brendiranje naših proizvoda i autohtonih pasmina.

7. Popis literature

1. European Comission (2015), „EU Agricultural outlook : Prospects for EU Agricultural market and income 2015-2025“, Brussels.
2. European Comission (2017), „Committee for the common Organisation of the Agricultural Markets“, Brussels.
3. Hrvatska poljoprivredna agencija (2011), „Godišnje izvješće za svinjogojstvo“, Križevci
4. Hrvatska poljoprivredna agencija (2012), „Godišnje izvješće za svinjogojstvo“, Križevci.
5. Hrvatska poljoprivredna agencija (2013), „Godišnje izvješće za svinjogojstvo“, Križevci.
6. Hrvatska poljoprivredna agencija (2014), „Godišnje izvješće za svinjogojstvo“, Križevci.
7. Hrvatska poljoprivredna agencija (2015), „Godišnje izvješće za svinjogojstvo“, Križevci.
8. Hrvatska poljoprivredna agencija (2011), „Godišnje izvješće za svinjogojstvo“, Križevci.
9. Ministarstvo poljoprivrede (2012), „Narodne novine 131/2012 Pravilnik o mesnim proizvodima“, Zagreb.
10. Ministarstvo poljoprivrede (1999), „Narodne novine 119/1999 Pravilnik o utvrđivanju kategorija i klasa svinjskih trupova i polovica“, Zagreb.
11. <https://www.agroklub.com/baza-stocarstva/svinjogojstvo/>(15.07.2017)
12. <https://www.agroklub.com/baza-stocarstva/svinjogojstvo/> (16.07.2017)
13. <http://www.fao.org/ag/againfo/themes/en/pigs/production.html>(16.07.2017)
14. http://www.pork.org/wp-content/uploads/2015/12/world_pork_export_shares_2015.jpg(18.07.2017)
15. <http://www.worldstopexports.com/pork-exports-by-country/> (18.07.2017)
16. (<http://pork.ahdb.org.uk/media/271637/4-eu-trade.png>(20.07.2017)
17. <https://farmiars.blob.core.windows.net/blogimages/Svinjarstvo/Shvedski-Landras/svinja-svedski-landras.jpg>(20.07.2017)
18. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=59089>(21.07.2017)
19. <http://www.hpa.hr/sektori/sektor-za-razvoj-stocarske-proizvodnje/odjel-za-svinjogojstvo/>(22.07.2017)